

וחייב לבער, וכן במקום שאין עשוי לחזק אפילו כל שהוא אסור.

תניא כלישנא קמא תניא כלישנא בתרא [מה, בן קשיין אהדדי. אמר רב הונא סמי קמייתא דקילתא היא מקמי בתריתא דהיא חמירתא.

ורב יוסף אמר תנאי היא, דתניא פת שעפשה חייב לבער מפני שיכול לשוחקה ולחמץ בה כמה¹²³ עיסות אחרות. ר' שמעון בן אלעזר אומר כמה דברים אמורים במקיימת לאכילה, אבל כופת שאור וייחודה לשיבה בטלה, מכלל דת"ק סבר כל זית¹²⁴ אע"ג דמבטל ליה לא בטל. ת"ק¹²⁵ כדתניא כלישנא בתרא ר' שמעון כדתניא כלישנא קמא.

אמר ליה אביי לרב יוסף שנית כזית, פחות מכזית מאי, אלא הא והא ר' שמעון, הא דתניא כזית במקום העשוי לחזק חוצץ ועובר, במקום לישא, אבל פחות מכזית לא. והדתניא¹²⁶ כזית במקום העשוי לחזק אינו חוצץ ואינו עובר, שלא במקום לישא¹²⁷, וכל שכן פחות מכזית¹²⁸ שאפילו במקום שאין¹²⁹ עשוי לחזק אינו עובר. אמר רב אשי לא תימא שלא במקום לישא

אחורי אגנא, כגון ספל שלשים בה¹³⁰, אלא על שפת אגנא הוא שלא במקום לישא. ומדחויין רב אשי דפשיט שינויא דאביי, ש"מ דהילכתא כותיה¹³¹.

אמרי משמיה דרב הלכה כר' שמעון בכופת שאור, והוא דטח פניה בטיט¹³².

שני חצאי זיתים חמץ וחוט של בצק ביניהן, רואין כל שאלו ינטל החוט ניטלין עמו, כלומר חוט זה עב וחזק הוא חייב לבער. מוקמין לה¹³³ במקום העשוי לחזק, אפילו במקום¹³⁴ לישא דפחות מכזית אינו עובר, אבל כזית עובר, ואם החוט מצרפן, נמצא כזית במקום אחד וחייב. אמר עולא לא אמרו אם ניטלין עם החוט אלא בעריבה, אבל בבית אפילו אין ביניהם חוט חייב לבער, מאי טעמא זמנין דכניש¹³⁵ ונפלי אהרדי והוו להו כזית מקום אחד.

איבעיא להו בית ועליה, בית ואכסדרה, שני בתים זה לפניו מזה מהו, ועלו בתיקו וכל תיקו דאיסורא לחומרא¹³⁶.

ת"ר פת שעפשה ונפסלה מלאכל אדם והכלב יכול לאכלה מטמאה טמאת אוכלין בכביצה,

123. תיבת כמה ליתא בכתי"ו. 124. בכתי"מ נוסף כאן תיבת כזית. 125. מכאן עד סוף הקטע העתקנו מכתי"ו, ובכתי"מ יש שבוש: "דת"ק סבר כל כזית דתניא כלישנא קמא". והמגיהים בד"ו תקנו: "דרשב"א כלישנא בתרא ות"ק דסבר דכל כזית לא בטיל היינו כלישנא קמא". ואינו מובן דרשב"א מיקל טפי וס"ל כלישנא קמא ות"ק כלישנא בתרא וכן פירש"י וצ"ע. 126. כ"ה בכתי"ו, ובכתי"מ והתניא. 127. וכ"פ התוס' ד"ה כאן. ורש"י פירש אחרת, ראה לעיל הערה 121. 128. היינו שלא במקום לישא. ראה בסוף התוס' שם. 129. כ"ה בכתי"מ, אבל בכתי"ו "במקום העשוי לחזק". 130. וכן פ"י הערוך ע' אגן. 131. אבל הר"ף סובר דהילכתא כרב הונא וכברייאתא המחמירה, ראה ברמב"ן במלחמות שהביא דברי רבינו ודן בדבריו. ובהשגות הראב"ד על הר"ף. וראה עוד בהערה הבאה. [ועי' רמב"ם הל' חו"מ פ"ב שאזיל בשיטת הר"ף כאן, ודלא כרבינו דתלוי במקום לישא. ועי' מ"מ שם בשם הגאונים כפי' ר"ח]. 132. מבואר בדברי רבינו שרב פוסק כר' שמעון בן אלעזר ובעינן נמי טח פניה בטיט. וכ"כ ג"כ בעל העיטור (מהר"ם הל' בעור חמץ דף קכ"ב). וקשה שבגמ' מבואר דרב דאמר טח פניה בטיט או דלא ס"ל כרשב"א או דמאן דמתני דרב אמר הלכה כרשב"א לא מתני דבעינן טח פניה בטיט. שו"ר שבפחת הדביר על העיטור שם נחקשה בזה וצ"ע. ואפשר שהיה להם גי' אחרת בגמ'. וראה לעיל 131 שרבינו פסק כאביי. ואילו הר"ף פסק כרב הונא, ומבואר בראשונים דטעמו של הר"ף משום דאביי מוקי הבריייתות כרשב"א והגמ' כאן אומרת שאין הלכה כרשב"א, אך לפי המבואר כאן בדברי רבינו אדרכא מבואר בגמ' שהלכה כרשב"א. ועיין בירושלמי לעיל פ"ב ה"ב בחירוף ב' דרשב"א מיירי בכופת שאור דמאס. ומהכ"ח סי' תמ"ב משמע דמאס ע"י שטח פניה בטיט, ולפי"ז מבואר להדיא בירושלמי כדברי רבינו דלרשב"א בעינן טח פניה בטיט. וראה עוד בשער הציון סי' תמ"ב ס"ק ס"ז שכתב שמלשון רבינו משמע דבעינן יחוד לשיבה וגם טח פניה בטיט ודלא כב"ח שם. 133. המגיהים בד"ו הוסיפו כאן תיבת דמיירי. 134. כ"ה בכתי"ו. ובכתי"מ אפילו ובמקום, והמגיהים בד"ו הקיפו תיבת אפילו. 135. בכתי"ו דכניס. 136. עיין רמב"ם פ"ב מהל' חמץ ומצה הטי"ז שפסק ככל הנך בעיות לקולא דאינו חייב לבער, ובהגהות מיימוניות שם אות א' כתב כל אלו קיימו בתיקו וטעמא משום דס"ל דכל תיקו דרבנן לקולא וכן פסק גם ר"ח. ואולם בדברי הר"ף שלפנינו לכאורה מבואר להיפך דכל תיקו דאיסורא לחומרא ובפשטות מיירי אף לאחר כיטול דהוי תיקו בדרבנן. וראה ביראים השלם סי' י"ב וי"ג י"ד